

Sygn. akt I ACz 1122/18

POSTANOWIENIE

Dnia 16 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Małgorzata Wołczańska

Sędziowie: SA Tomasz Ślęzak

SA Joanna Naczyńska (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 16 października 2018 r. w Katowicach

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku J. Ż.

przy udziale J. S.

o wydanie orzeczenia w trybie art. 111§ 1 Kodeksu wyborczego

na skutek zażalenia uczestnika

na postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 12 października 2018 r., sygn. akt I Ns 13/18

postanawia:

- 1) oddalić zażalenie;
- 2) oddalić wniosek uczestnika postępowania o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

SSA Joanna Naczyńska SSA Małgorzata Wołczańska SSA Tomasz Ślęzak

Sygn. akt I ACz 1122/18

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 października 2018r. Sąd Okręgowy w Częstochowie zakazał uczestnikowi postępowania J. S. (S.) rozpowszechniania nieprawdziwej informacji, że w okresie poprzednich trzech kadencji, tj. w latach 2002 – 2014, jako wójt gminy K. pozyskał ponad 104 miliony złotych ze środków zewnętrznych (pkt 1) oraz nakazał uczestnikowi, by w terminie 24 godzin od uprawomocnienia się tego postanowienia opublikował na swój koszt sprostowanie nieprawdziwych informacji wymienionych w pkt 1 poprzez zamieszczanie codziennie do dnia 20 października 2018r. na portalu internetowym (...) na pierwszej stronie strony internetowej, ogłoszenia w ramce o wymiarach 16 cm wysokości i 8 cm szerokości, czcionką Times N. R. w rozmiarze nie mniejszym niż 14 punktów oświadczenia o treści: „J. K. na Wójta Gminy K. z Komitetu Wyborczego Wyborców (...) oświadcza, że rozpowszechniane przez niego informacje są nieprawdziwe. Nieprawdą jest bowiem, iż J. S. jako Wójt Gminy K. w okresie trzech poprzednich kadencji pozyskał kwotę ponad 104 milionów złotych ze środków zewnętrznych” (pkt 2). W pozostałym zakresie wniosek o wydanie orzeczenia w trybie wyborczym został oddalony (pkt 3), a koszty postępowania wywołanego jego wszczęciem zostały wzajemnie zniesione (pkt 4).

Sąd Okręgowy ustalił, że J. Ż. pełni aktualnie funkcję wójta Gminy K. i jest kandydatem na wójta z ramienia Komitetu Wyborczego Wyborców (...) w K.. K. do pełnienia tej samej funkcji w zbliżających się wyborach samorządowych jest także J. S., popierany przez Komitet Wyborczy Wyborców (...). W ulotce wyborczej J. S. zamieszczono informacje o kandydacie na wójta K. o treści: „pozyskanie przeze mnie w poprzednich trzech kadencjach ponad 104 milionów złotych ze środków wewnętrznych pozwala mi twierdzić, że potrafię wykorzystać także ostatnie lata unijnej perspektywy finansowej 2014 – 2020”. Ulotka została sfinansowana i przygotowana na zlecenie Komitetu Wyborczego Wyborców (...), a nie na zalecenie J. S.. Ulotki były rozpowszechniane przez ten Komitet jako podmiot uprawniony do prowadzenia agitacji wyborczej odrębnie od samych kandydatów.

Sąd Okręgowy ustalił także, że w latach 2003 – 2018 Gmina K. pozyskała środki z budżetu Unii Europejskiej w kwocie 47 567 926,26 zł, a z innych funduszy zewnętrznych – 28 791 536,27 zł. W latach 2003 – 2014/2015 Gmina ta, jako jednostka samorządowa, pozyskała środki zewnętrzne w łącznej wysokości 76 359 462,53 zł, które zostały przeznaczone na realizowanie projektów inwestycji przez jednostkę samorządu terytorialnego – Gminę K.. Ponadto, w ramach programów operacyjnych (...), (...), (...), (...), (...), a także (...), w Gminie K. wykorzystano kwotę 104 033 502,53 zł. Były to środki pozyskiwane nie tylko przez jednostkę samorządu terytorialnego, ale również przez instytucje pozarządowe i prywatnych przedsiębiorców. Innymi słowy, nie były to środki pozyskane wyłącznie na skutek działania władz samorządu terytorialnego Gminy, tym bardziej że kwota ok. 30 000 000 zł pozyskana została przez podmioty niezależne od Gminy K. i przeznaczona na cele prywatne. Ze środków tych nie zrealizowano tylko i wyłącznie inwestycji jednostki samorządu terytorialnego i nie tylko te jednostki je realizowały.

Przystępując do oceny prawnej poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, Sąd Okręgowy wskazał, że przepis art. 111 § 1 ustawy z 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21 poz. 112 ze zm.) ustanawia ochronę prawną w okresie kampanii wyborczej dla kandydata i pełnomocnika wyborczego zainteresowanego komitetu wyborczego przed nieprawdziwymi informacjami zawartymi w materiałach wyborczych oraz, że celem tego przepisu jest nie tylko ochrona uczestników kampanii przed skutkami rozpowszechniania nieprawdziwych informacji, ale również ocena prawidłowości przebiegu kampanii wyborczej, rywalizacji politycznej oraz zasad uczciwej konkurencji wyborczej, która ma zapobiegać zniekształceniu ocen wyborców i w tym znaczeniu zapewniać także ochronę dobra publicznego. W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy stwierdził brak zasadności podniesionego przez uczestnika zarzutu braku legitymacji czynnej wskazując, że pełnomocnictwo udzielone profesjonalnemu pełnomocnikowi zastępującemu wnioskodawcę, zostało podpisane przez J. Ż., działającego we własnym imieniu, zaś zapis określający zajmowane przez niego stanowisko nie dawał podstaw do przyjęcia, że pełnomocnik ten działał w imieniu Gminy K..

Podzielił natomiast Sąd Okręgowy częściowo zarzut braku legitymacji biernej uczestnika, a to w zakresie dotyczącym przypadku materiałów wyborczych w postaci ulotki. Stwierdził, że przeprowadzone w sprawie postępowanie wykazało, że ulotka ta została wytworzona i sfinansowana przez komitet wyborczy, a nie przez kandydata na wójta. Z tej przyczyny, wniosek w części obejmującej orzeczenie wobec uczestnika przypadku ulotek został oddalony. Niemniej, Sąd Okręgowy przyjął, że autonomia komitetu wyborczego przewidziana w art. 106 Kodeksu wyborczego, nie zwalniała uczestnika postępowania od odpowiedzialności za wypowiedzi kandydata udzielone w trakcie trwania kampanii wyborczej. Uznał, że skoro ulotka wyborcza zawierała wypowiedź kandydata i była sygnowana jego podpisem zatem była wypowiedzią, która pojawiła się w czasie trwania kampanii wyborczej i niewątpliwie była z nią związana. W ulotce tej znalazł się zapis: „pozyskanie przeze mnie w poprzednich trzech kadencjach ponad 104 milionów złotych ze środków wewnętrznych pozwala mi twierdzić, że potrafię wykorzystać także ostatnie lata unijnej perspektywy finansowej 2014 – 2020”. Przyjął, że przypuszczalnie uczestnik J. S. decydując się na wypowiedź ujawnioną w ulotce wyborczej, oparł się na wymienionej w danych GUS kwocie 104 033 502,53zł. Przypisanie sobie pozyskania tej kwoty przez uczestnika Sąd Okręgowy uznał za informację nieprawdziwą, również przy przyjęciu, że dotyczy środków zewnętrznych pozyskanych przez władze gminy K. ze środków UE i innych źródeł. Przy czym Sąd Okręgowy zauważył także, że analiza zdania, w którym powyższa kwota została wskazana sugeruje, że uczestnik odnosi się do środków pozyskanych z budżetu UE, co w kontekście danych wynikających z dokumentów wypowiedź tą dyskwalifikuje i nakazuje ocenić jako nieprawdziwą. Kwota ok. 30 000 000 zł pozyskana bowiem została przez podmioty prywatne i przeznaczona została na takie cele. Stwierdzenie to wynika z porównania dokumentów finansowych Gminy K. z

danymi GUS. I tak, bacząc, że informacja nieprawdziwa winna zostać wyeliminowana dla zapewnienia prawidłowości przebiegu kampanii wyborczej, rywalizacji politycznej i zasad uczciwej konkurencji wyborczej, Sąd Okręgowy uwzględnił wniosek J. Ż. w zakresie, w jakim opisane to zostało w punktach 1. – 2. sentencji postanowienia, oddalając go w pozostałym zakresie i uznając, że zapadłe orzeczenie spełni rolę w postaci przywrócenia prawidłowości przebiegu kampanii wyborczej. O kosztach postępowania orzekł na mocy art. 520 § 1 k.p.c.

Zażalenie na to postanowienie wniósł uczestnik J. S., zaskarżając je w części, tj. co do orzeczeń zawartych w jego punktach 1. – 2. oraz w zakresie rozstrzygnięcia

o kosztach postępowania. Zarzucił rażącą obrazę przepisów prawa, tj. art. 3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 233 k.p.c. w zw. z art. 231 k.p.c.

w zw. z art. 510 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz w zw. z art. 111 § 2 zd. 1 Kodeksu wyborczego w zw. z art. 6 k.c. polegającą na przyjęciu przez Sąd Okręgowy bezpodstawnego domniemania faktycznego, bez oparcia w zebranych materiale dowodowym, że uczestnik postępowania „rozpowszechniał” materiał wyborczy w postaci ulotki wyborczej należącej do Komitetu Wyborczego Wyborców (...) i był autorem jej treści – a zatem, że był osobą zainteresowaną w sprawie zgodnie z art. 510 k.p.c. i posiadał legitymację bierną do udziału w postępowaniu mimo, że w toku postępowania nie przeprowadzono jakiegokolwiek dowodu wskazującego, że uczestnik projektował tę ulotkę (przygotował zawarty w niej tekst), w jakikolwiek sposób rozpowszechniał lub podejmował się jakiegokolwiek innej czynności z nią związanej; nie wykazano nadto w jakikolwiek sposób, by uczestnik godził się na takie działanie ze strony komitetu wyborczego, na którego działanie zgodnie z przepisami ustawy nie ma wpływu – niezależnie od tego, czy w ogóle kiedykolwiek sformułował wypowiedź naniesioną na ulotkę, czego w toku postępowania również nie wykazano), co ostatecznie doprowadziło do rażącego naruszenia art. 106 § 1 w zw. z art. 111 § 1 Kodeksu wyborczego poprzez przypisanie uczestnikowi odpowiedzialności za treść tej ulotki i obciążenie go obowiązkami wskazanymi w treści zaskarżonego orzeczenia, w tym obowiązkiem sprostowania tekstu ulotki generującym po jego stronie znaczne wydatki, z pominięciem przy rozstrzygnięciu w tym zakresie, że komitety wyborcze mają autonomiczną pozycję w trakcie kampanii wyborczej wobec samych kandydatów i działają poprzez swojego pełnomocnika, a warunkiem uwzględnienia wniosku złożonego w trybie art. 111 § 1 Kodeksu wyborczego jest wykazanie przesłanki „rozpowszechniania” materiałów wyborczych po stronie uczestnika postępowania, a nie abstrakcyjne przypisywanie mu odpowiedzialności za działania komitetu wyborczego wyborców, posiadającego swoją autonomię na co zresztą Sąd I instancji wyraźnie zwrócił uwagę w treści uzasadnienia zaskarżonego postanowienia. W świetle tak sformułowanych zarzutów, uczestnik wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku wnioskodawcy także w tej części, w jakiej został on uwzględniony przez Sąd Okręgowy. Uczestnik domagał się także zasądzenia od wnioskodawcy na swoją rzecz kosztów zastępstwa adwokackiego za obie instancje.

Wnioskodawca nie złożył odpowiedzi na zażalenie.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Poza sporem na etapie postępowania zażaleniowego pozostaje, że ulotka wyborcza promująca i agitująca do głosowania na uczestnika J. S. zawierała nieprawdziwą informację w zakresie wysokości funduszy pozyskanych ze środków zewnętrznych za jego trzech kadencji wyborczych w latach 2002-2014. Uczestnik nie pozyskał w tym czasie dla Gminy K. ponad 104 milionów złotych ze środków zewnętrznych. Gmina pozyskała z budżetu Unii Europejskiej jedynie 47 567 926,26zł, a z innych funduszy zewnętrznych - 28 791 536,27 zł. Zatem roszczenie o opublikowanie sprostowania tej informacji, dochodzone w oparciu o art. 111§3 Kodeksu wyborczego bezsprzecznie było zasadne.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy miał pełne podstawy ku temu, by przyjąć, że zobowiązanym do uczynienia zadość roszczeniu wnioskodawcy o opublikowanie sprostowania jest uczestnik J. S.. Legitymację uczestnika do dokonania tej czynności trafnie wywiódł z treści samej ulotki wyborczej, która miała formę osobistej wypowiedzi uczestnika, ujętej w pierwszej osobie liczby pojedynczej, zawierała zwroty: „pozyskane przeze mnie w poprzednich trzech kadencjach ponad 104 milionów złotych ze środków zewnętrznych”, „postanowiłem kandydować”, „mam doświadczenie, wiedzę oraz jasny plan działania”, zawierała też półstronicowe zdjęcie uczestnika i sygnowana była mechanicznym odbiciem własnoręcznego podpisu uczestnika (tzw. podpis

faksymile). Uprawnionym i nie naruszającym art. 233§1 k.p.c., w szczególności przewidzianej w nim reguły swobodnej oceny dowodów było, oparte o domniemanie faktyczne, ustalenie, że za treści zawarte w ulotce odpowiedzialny jest uczestnik. Ustalenia tego uczestnik nie zdołał wzruszyć w toku postępowania, choć to na nim - w okolicznościach sprawy - spoczywał ciężar wykazania, że nie godził się na taką formę i treść ulotki oraz, że nie miał żadnego wpływu na działanie swego Komitetu Wyborczego Wyborców (...). Uczestnik nie zgłosił żadnego wniosku dowodowego ukierunkowanego na wykazanie, że to nie on był autorem wypowiedzi zawartej w ulotce i, że rozpowszechnienie tej treści ulotki odbywało się poza jego wiedzą i wolą. Fakt sfinansowania druku tej ulotki przez działający na rzecz uczestnika Komitet Wyborczy okoliczności tych nie wykazuje, a nawet nie uprawdopodobnia.

Z tych to przyczyn Sąd Apelacyjny uznał, że zarzuty zażalenia nie są w stanie wzruszyć trafności zaskarżonego rozstrzygnięcia i - na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397§2 k.p.c. i art. 13 §2 k.p.c. oraz art. 111 § 3 Kodeksu wyborczego – oddalił zażalenie. W oparciu o art. 520§3 k.p.c., z uwagi na wynik postępowania oddalił też wniosek uczestnika o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

SSA Joanna Naczyńska SSA Małgorzata Wołczańska SSA Tomasz Ślęzak